

IV. UTILIZAREA TERENURILOR

IV.1. Stare și tendințe

IV. 1.1. Repartiția terenurilor pe categorii de acoperire /utilizare

Fondul funciar al județului Olt a cunoscut schimbări profunde după intrarea în vigoare a Legii din 1991, care a adus schimbarea proprietarilor, fragmentarea terenurilor agricole, lipsa strategiei pe termen lung și neadaptarea practicilor la condițiile fizico-geografice existente.

Tabelul IV.1.2. Suprafața fondului funciar după modul de folosință, pe forme de proprietate

Modul de folosință a fondului funciar	Forme de proprietate	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Anul 2014 UM : ha
Total	Total	Olt	549828
-	Proprietate privată	Olt	474334
Agricolă	Total	Olt	436515
-	Proprietate privată	Olt	419083
Arabilă	Total	Olt	390336
-	Proprietate privată	Olt	376384
Pășuni	Total	Olt	33038
-	Proprietate privată	Olt	30818
Fânețe	Total	Olt	556
-	Proprietate privată	Olt	523
Vii și pepiniere viticole	Total	Olt	7465
-	Proprietate privată	Olt	7299
Livezi și pepiniere pomicele	Total	Olt	5120
-	Proprietate privată	Olt	4059
Terenuri neagricole total	Total	Olt	113313
-	Proprietate privată	Olt	55251
Păduri și altă vegetație forestieră	Total	Olt	57404
-	Proprietate privată	Olt	27088
Ocupată cu ape, bălți	Total	Olt	17970
-	Proprietate privată	Olt	2704
Ocupată cu construcții	Total	Olt	20025
-	Proprietate privată	Olt	16220
Căi de comunicații și cai ferate	Total	Olt	11212
-	Proprietate privată	Olt	4654
Terenuri degradate și neproductive	Total	Olt	6702
-	Proprietate privată	Olt	4585

Sursa: Direcția Regională de Statistică Olt

IV.1.2. Tendințe privind schimbarea destinației utilizării terenurilor

Prin reforma funciară, inițiată la începutul anilor nouăzeci și finalizată după anul 2000, majoritatea categoriilor fondului funciar au fost privatizate într-o proporție considerabilă: 84,98% din suprafața județului.

La sfârșitul anului 2009, ponderea sectorului privat era dominantă în cazul terenurilor agricole (95,91%), a terenurilor degradate și a construcțiilor, iar în cazul celorlalte categorii de folosință predomina proprietatea publică: apele și bălțile aparțineau într-o proporție de 88,94% sectorului public, iar pădurile în proporție de 58,07%.

Analiza componentelor fondului funciar prezintă importanță deoarece acesta exercită un rol considerabil în dezvoltarea economiei rurale, fiind unul din cele mai importante mijloace de producție.

O serie de tendințe în desfășurare modelează viitorul context european și mondial, și multe dintre acestea sunt în afara influenței directe a Europei.

Megatendințele globale sunt corelate la nivel mondial cu dimensiunile sociale, tehnologice, economice, politice și chiar de mediu. Principalele evoluții includ schimbarea modelelor demografice sau accelerarea ratelor de urbanizare, chiar schimbări tehnologice rapide, aprofundarea integrării pieței, implicarea schimbărilor puterii economice sau schimbările climatice.

O categorie de activități de producție din agricultura intensivă și o practică agricolă nerațională au generat un impact negativ asupra mediului natural din România. Date statistice relevă faptul că folosirea intensivă a fertilizanților și pesticidelor, practicile incorecte de irigare și drenare, nivelul înalt de mecanizare aplicat unui teren incompatibil cu o asemenea activitate, au generat o degradare accelerată a factorilor de mediu (în special asupra solului și apei).

România se confruntă cu un grad de deteriorare a calității solului prin fenomene de eroziune, acidifiere, alcalinizare, exces de umiditate sau secetă, sărăturare, compactare. Principalul proces de degradare a solului, prin extensie și impact socio-economic îl reprezintă eroziunea prin apă, care împreună cu alunecările de teren cuprind foarte mult teren agricol.

Al doilea factor ca importanță în degradarea solului este excesul periodic de umiditate și excesul de seceta frecventă care afectează terenul agricol și terenurile forestiere.

Un proces primar, natural, întâlnit este sărăturarea, care în mare măsură este intensificat de unele tehnici ameliorative impropriu aplicate, cum sunt îndiguirea, desecarea și irigația.

Un rol important în degradarea fizică a solului îl ocupă compactarea antropică a solului și formarea crustei. Compactarea este întâlnită pe teren arabil datorându-se în principal, greutatea și/sau folosirii prea frecvente a utilajelor agricole, cu deosebire în condiții de umiditate nepotrivită a solului, fie pe soluri prea uscate, fie pe soluri prea umede; aceasta din urmă este îndeosebi o rezultată a încărcăturii mari pe un tractor a suprafeței arabile. Crustificarea și obturarea porilor solului apare mai ales pe solurile prăfoase și lutoase, cu un conținut redus de materie organică, cu structura orizontului superior distrusă ca urmare a lucrărilor agricole intensive și repetat efectuate în condiții necorespunzătoare de umiditate, cu covor vegetal sărac, care permite un impact maxim al picăturilor de ploaie.

Studiile recente consemnează un trend descendent al cantității de azot utilizate în agricultură. Consumurile de pesticide mențin același trend descendent ca și nivelul consumului de îngrășăminte.

IV.2. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra mediului

IV. 2.1. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra terenurilor agricole

În conformitate cu legislația Fondului funciar, clasificarea terenurilor se face după destinația acestora în următoarele categorii:

- a. terenuri cu destinație agricolă;
- b. terenuri cu destinație forestieră;
- c. terenuri aflate permanent sub ape;
- d. terenuri din intravilan;
- e. terenuri cu destinații speciale.

Suprafața agricolă la nivelul județului Olt în 2022 a fost de 434442 ha repartizată astfel:

- arabil – 388079 ha
- pășuni naturale – 31784 ha
- fânețe – 529 ha
- patrimoniu viticol – 7634 ha
- patrimoniu pomicol – 6 416 ha

În județul Olt o suprafață de cca. 47.899 ha teren agricol este afectată negativ de degradarea solului prin: eroziune de suprafață, de adâncime și eoliană, alunecări de teren, inundabilitate, compactare, reducerea conținutului de materie organică, salinizare, seceta pedologică și atmosferică, scoaterea din circuitul agricol.

Tabel IV. 2.1.1.

- Eroziune totală	30.124 ha;
- Aciditatea solului	152.593 ha;
- Salinizare	1.000 ha;
- Alunecări de teren	613 ha;
- Inundabilitate	2.249 ha;
- Compactare	120.000 ha;

Presiuni ale unor factori asupra stării de calitate a solurilor

Îngrășăminte

Tipurile de îngrășăminte chimice folosite pe teritoriul județului Olt au fost azotul - N și fosforul - P₂O₅, iar cantitatea totală utilizată la hectar, pe suprafața agricolă, a fost în 2022 de cca. 27 kg de substanța activă la hectar. Suprafața medie pe care s-au aplicat îngrășăminte în anul 2022 fost în medie de 11000 ha.

Soluri afectate de reziduuri zootehnice

Depozitarea necorespunzătoare a dejecțiilor animaliere poate conduce la impurificarea apelor cu nitrați. Dejecțiile animale aplicate excesiv ca îngrășăminte

afectează proprietățile solurilor. Acestea pot conține NaCl, biostimulatori, uree, medicamente, agenți patogeni ,care produc poluarea chimică și biologică solului, scad permeabilitatea și pot difuza până la pânzele de ape freatice, transformându-le în focare de substanțe chimice.

Utilizarea durabilă a solului impune respectarea unor măsuri cum sunt:

- extinderea, promovarea și generalizarea cultivării unor soiuri și hibrizi rezistenți la atacul dăunătorilor și bolilor.
- respectarea rotației culturilor.
- administrarea uniformă și în raport echilibrat a îngrășămintelor naturale și chimice.
- limitarea utilizării produselor chimice și excluderea celor dăunătoare pentru om sau care au efecte negative asupra mediului înconjurător,

Poluarea solurilor in urma activității din sectorul industrial

O suprafață de 37,4 ha este destinată depozitelor industriale (halde) de pe lângă societățile, cu profil metalurgic.

Activitatea de extracție a petrolului a poluat și poluează solul în perimetrele petrolifere Iancu Jianu, Ciurești Nord - Bîrla, Ciurești-Tufeni -Surdulești, Negreni și Otești-Deleni-Poboru cu produse petroliere și ape de zăcământ .

Îmbunătățiri funciare

În județul Olt prin SNIF SA Suc Olt, există în administrare suprafața de 75296 ha amenajată cu lucrări de desecare din care pe suprafața de 14445 ha eliminarea excesului de umiditate se asigură prin pompare. Această suprafață se află în incinta îndiguită Dăbuleni-Potelu-Corabia. Această zonă a fost în întregime afectată de inundațiile produse în anul 2006.

Pe restul suprafeței amenajate cu lucrări de desecare, eliminarea excesului de umiditate, în special al aportului pluviometric deosebit, se face prin canalele principale din cadrul sistemelor de irigații, care unesc firul natural al văilor și sunt în administrarea ANIF SA, și acolo unde a fost cazul au fost executate canale secundare cu descărcare în canalele principale. Aceste canale secundare, acolo unde au fost proiectate de stat, sunt în inventarul societății respective, iar unde este proprietate privată sunt în administrația ANIF.

ANIF SA are în administrare 180145 ha amenajate cu lucrări de irigații, din care repus în funcțiune 81694 ha.

(Sursa : ANIF – Filiala Teritoriala de Îmbunătățiri Funciare Olt)

Județul Olt este predispus efectelor nefaste ale secetei pe majoritatea teritoriului, totuși putând menționa faptul că lipsa de umiditate se resimte deosebit de puternic în zona de sud unde predomina solurile nisipoase precum și în Câmpia Caracalului și Câmpia Boianului.

IV.2.2. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra habitatelor

Resursele de sol

Solul este definit drept un corp natural, modificat sau nu prin activitatea omului format la suprafața scoarței terestre ca urmare a acțiunii interdependente a factorilor bioclimatici asupra materialului sau rocii parentale. În general, solul este caracterizat prin două straturi de bază: sol și subsol. Primul corespunde aproximativ stratului de dezvoltare maximă a rădăcinilor (gros de 60 - 80 cm). Al doilea corespunde adâncimii cuprinse între 80 - 140 cm și în care se execută lucrări pedoameliorative durabile (desecarea, spălarea sărurilor etc.).

Geografic, solurile județului Olt se împart în mai multe unități zonale și intrazonale, care constituie potențialul pedologic, valorificat ca bază de dezvoltare a biocenozelor și culturilor de tot fel, în raport cu condițiile mediului înconjurător.

Tabelul IV.2.2. Folosința agricolă a diferitelor tipuri de soluri [ha]

Nr. crt	Tipul de sol	Sup. totală	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi
1	Regosol	2736	0	2500	0	0	236
2	Psamosol	3864	2986	265	0	213	400
3	Aluviosol	39487	34999	3855	215	0	418
4	Cernoziom	80435	78582	881	0	972	0
5	Faeoziom	91471	88041	2064	0	1350	16
6	Eutricambosol	11443	4267	5798	0	875	503
7	Preluvosol	57150	48192	3114	0	3491	2352
8	Luvosol	54506	50968	1305	0	243	1990
9	Planosol	6172	4936	986	0	0	250
10	Vertosol	76551	72928	3567	56	0	0
11	Gleiosol	2932	932	1978	22	0	0
12	Stagnosol	919	12	857	50	0	0
13	Soloneț	307	0	307	0	0	0
14	Erodosol	6861	6411	0	0	200	250
	Total	434834	393254	27477	343	7344	6416

Formarea și evoluția numeroaselor tipuri de soluri dezvoltate pe teritoriul județului Olt se datorează variabilității spațiale și temporale a factorilor pedogenetici naturali. Acțiunea fiecărui factor pedogenetic nu este izolată, ci se combină cu a celorlalți, iar modul diferit de asociere locală sau regională explică diversitatea solurilor formate.

Geografic, solurile din județul Olt se împart în mai multe unități zonale și intrazonale, care constituie potențialul pedologic, valorificat ca baza de dezvoltare a biocenozelor și a culturilor de tot felul, în raport cu condițiile mediului înconjurător (geografic).

Principalele clase de soluri

Principalele clase de soluri întâlnite sunt: argiluvisoluri, cambisoluri, molisoluri, soluri hidromorfe, soluri neevoluate trunchiate sau desfundate, vertisoluri .

Dintre toate clasele de soluri enumerate mai sus, cea mai mare pondere o ocupă argiluvisolurile (*clasa de sol la care procesul pedogenetic principal este iluvierea argilei și formarea orizontului B argiloiluvial*) și solurile neevoluate trunchiate sau desfundate (*în cadrul acestor soluri lipsesc orizonturile diagnostice, cel mult un orizont A, urmat de material parental, sau profil trunchiat sau desfundat atât de intens, încât solul nu poate fi încadrat într-o unitate de sol definită mai sus*). Primele se găsesc în partea de est a Oltului pe terasele acestuia care se încadrează în piemontul Cotmeana, iar cele din urma se găsesc în albia majora a râului în special la vest de Olt și în albiile râurilor afluate.

Utilizarea solurilor determină schimbări fără precedent în peisaje, ecosisteme și mediu. Zonele urbane și infrastructura aferentă sunt utilizatorii de soluri cu cea mai rapidă creștere, în principal pentru terenurile agricole productive. Peisajele rurale sunt în schimbare datorită intensificării agriculturii, abandonării terenurilor și exploatarea forestiere. Zonele de coastă și de munte sunt supuse unui proces de reorganizare spațială profundă pentru integrarea turismului intensiv și a activităților de recreare.

Activități precum agricultura, silvicultura, transporturile și locuințele utilizează sol, schimbându-i starea naturală și funcțiile. Multe probleme de mediu se nasc din utilizarea terenurilor; acest lucru duce la schimbări climatice, pierderea biodiversității și poluarea apei, a solurilor și a aerului. Impacturile pot fi directe, de exemplu deteriorarea habitatelor naturale și a peisajelor, sau indirecte, de exemplu izolarea solului și defrișarea, sporind riscurile de inundații. Schimbările climatice duc la deșertificare, la schimbări în învelișul terestru și viituri, printre altele.

Pentru că 36,61% din populația județului trăiește în orașe, problemele utilizării terenurilor urbane sunt, în prezent, de o importanță majoră. Totuși, gestionarea terenurilor agricole și a multiplelor funcții ale acestora - producția alimentară, conservarea naturii, recreare și locuințe - este la fel de importantă. Ocuparea crescută a terenurilor pentru urbanizare are loc în principal pentru terenuri agricole. În perioada 1990-2022, din toate suprafețele transformate în terenuri artificiale, 48% au fost terenuri arabile sau sub culturi permanente și 36% au fost pășuni sau terenuri agricole mixte.

IV.3. Factorii determinanți ai schimbării utilizării terenurilor

IV.3.1. Modificarea densității populației

Conform Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, județul Olt posedă 2 localități urbane de rangul II, Municipiile Slatina și Caracal, 6 localități de rangul III, orașele Balș, Corabia,

Drăgănești-Olt, Piatra-Olt, Potcoava și Scornicești, 104 localități de gradul IV, sate reședințe de comune și 377 sate componente, localități de rangul V. Potcoava a fost declarat oraș în anul 2004, prin Legea nr. 83/2004, ce modifică Legea nr. 351/2001.

(Observație: numărul comunelor și satelor nu este specificat ca atare în Legea 351/2001. Situația acestora este valabilă, conform DJS Olt, începând cu anul 2004 și până în prezent).

Conform rezultatelor definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor din anul 2011 în județul Olt, populația județului Olt însumează un total de 436.400 locuitori .

(Observație: Conform Anuarului Statistic Român 2011, populația județului Olt la 01.07.2010 era de 462.734 locuitori).

Pe medii de locuit structura populației se prezenta astfel:

- mediul urban 170554 locuitori (39,08 %);
- mediul rural 265.846 locuitori (60,92%).

Populația feminină este majoritară, reprezentând 50,69% din populația stabilă preliminară. Ca mărime demografică se constată diferențe destul de mari între orașele județului. Raportul dintre primul oraș în ierarhie, Slatina (70293 loc.) și ultimul oraș, Potcoava (5.743 loc.) este de 1 1,47/1.

Densitatea medie a localităților este de 89/ 1000 km², iar cea a satelor de 69 sate/1000 km², peste media pe țară de 55 sate/1000 km².

Mărimea medie a unei comune este de 2.493 locuitori, mai mică decât media pe țară, de 3.875 loc./comună.

Densitatea medie a populației la nivelul județului Olt este de 79,37 loc./km². În profil teritorial, densitatea prezintă diferențieri marcante, de la 19,35 loc./km² în comuna Oporelu până la 1303,4 loc./km² în municipiul Slatina.

Modificarea densității populației

Vârste și grupe de vârstă	Localități	Anul 2022
		Număr persoane
Total	TOTAL	422745
-	125347 MUNICIPIUL SLATINA	81174
-	125472 MUNICIPIUL CARACAL	32977
-	125418 ORAS BALS	20033
-	125542 ORAS CORABIA	16699
-	125622 ORAS DRAGANESTI-OLT	11486
-	128105 ORAS PIATRA-OLT	6276
-	128374 ORAS POTCOAVA	5596
-	128711 ORAS SCORNICESTI	11530

Densitatea populației

Total	Forme de proprietate	Județe	Localități	Anul 2022
				Loc./km ²
	Total	Olt	TOTAL	76,89
-	-	-	125347 MUNICIPIUL SLATINA	1599,49
-	-	-	125472 MUNICIPIUL CARACAL	464,79
-	-	-	125418 ORAS BALS	482,03
-	-	-	125542 ORAS CORABIA	131,64
-	-	-	125622 ORAS DRAGANESTI- OLT	143,52
-	-	-	128105 ORAS PIATRA-OLT	81,03
-	-	-	128374 ORAS POTCOAVA	85,71
-	-	-	128711 ORAS SCORNICESTI	68,46

Sursa: Direcția Regională de Statistică Olt

IV.3.2. Expansiunea urbană

Modelele de urbanizare difuză și dezvoltarea rezidențială din perimetrul franjei rural – urbane au avut ca efect diminuarea terenurilor utilizate în scop agricol. Astfel, că procesul de urbanizare a franjei tinde să devină o condiție permanentă a zonei și nu o etapa de trecere și transformare a acestui areal. În același timp activitățile agricole desfășurate în acest perimetru tind să capete un specific al franjei, detașându-se de activitățile practicate în areale cu un grad ridicat de ruralitate. Regulamentul comunitar ce tratează dezvoltarea rurală (CE 1698/2005) percepe noile tendințe ale franjei rural – urbane, ca o trăsătură a teritoriilor aflate în zonele de tranziție rural – urban, atribuindu-le autonomie în stabilirea politicilor de dezvoltare pentru orizontul 2013 sau 2020. Într-un studiu realizat de OSCE (1997) au fost evidențiate caracteristicile principale atribuite activităților agricole din fracția rural – urbană:

- prezența presiunii exogene asupra sectorului agricol în utilizarea terenului și al resurselor;
- condiții specifice de producție și comercializare a bunurilor și serviciilor influențate de proximitatea pieței de desfacere sau a consumatorilor finali;
- externalitățile produse de utilizarea intensivă a terenurilor (poluare cu diverse tipuri de îngrășăminte, distrugerea liniilor agroforestiere, etc.) ;
- cadrul legislativ urban ce poate să limiteze activitățile agricole,

- marginalizarea sistemului agricol în acceptarea socială a indivizilor în cadrul sistemului economic, politic sau instituțional.

Expansiunea urbană se produce atunci când rata conversiei de utilizare a teritoriului depășește rata de creștere a populației. Peste un sfert din teritoriul județului Olt a fost deja urbanizat. Tot mai multe persoane locuiesc singure, creând o cerere mai mare de spațiu locativ. Călătorim pe distanțe mai mari și consumăm mai mult. Între 1990 și 2022, peste 120 000 de hectare din teritoriul Județului Olt reprezintă terenuri construite. Această suprafață este echivalentă cu de trei ori suprafața Municipiului Slatina. Dacă tendința se menține, zona urbanizată se va dubla într-un interval de numai un secol.

Extinderea orașelor impune un consum mai mare de energie, necesită o infrastructură de transport suplimentară și necesită zone mai mari de teren. Toate acestea afectează mediul natural și duc la creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, care, la rândul lor, produc atât modificări climatice, cât și valori crescute de poluare atmosferică și fonică. Drept consecință, expansiunea urbană are un impact direct asupra calității vieții populației care locuiește în orașe și în zonele pre-urbane.

„Expansiunea urbană este mai degrabă reflectarea unui nou stil de viață și a unor noi modele de consum decât al unei populații în creștere. Cererile mai mari de locuințe, resurse alimentare, transport și turism se reflectă într-o nevoie crescută de teritoriu. Terenurile agricole din jurul orașelor sunt adesea evaluate la prețuri mici și acest aspect facilitează expansiunea urbană vis-a-vis de presiunea exercitată de factorii menționați anterior.

IV.3. Prognoze și acțiuni întreprinse privind utilizarea terenurilor

În vederea utilizării eficiente a terenurilor la nivelul județului Olt se prognozează a fi întreprinse următoarele măsuri:

Competențe specifice

- Identificarea, proiectarea și implementarea soluțiilor de diminuare a impactului și de reabilitare a factorilor de mediu

- evaluarea și proiectarea implementarea planificării terenurilor

- analizarea, evaluarea și proiectarea măsurilor de recuperare a terenurilor degradate

- proiectarea și planificarea activităților de restaurare a ecosistemelor selectarea și proiectarea tehnicilor de revegetare.

Obiective:

- Proiectarea, compararea și implementarea soluțiilor de reconstrucție ecologică a terenurilor degradate;

- Tehnici de recuperare a terenurilor degradate

- Restaurarea ecosistemelor

- Tehnici de revegetare